

II. Knižní publikační činnost v oboru psychologie v letech 1972 - 1974 v ČSR.

Knižní publikace v oboru psychologie vydává v českých zemích většina nakladatelství. Ve větším rozsahu se však touto tematikou zabývají pouze některá. Jsou to: nakladatelství ČSAV Academia, které se soustřeďuje převážně na obecně psychologickou literaturu, Státní pedagogické nakladatelství, které se soustřeďuje na pedagogickou psychologii, nakladatelství Avicenum, které věnuje pozornost klinické psychologii, nakladatelství Svoboda, které v Sociologické knihnici uvádí tituly z oblasti sociální psychologie, nakladatelství Práce, které v Knihnici vědeckého řízení a v knihnici Člověk a práce se zabývá náměty z psychologie práce, nakladatelství Orbis a nakladatelství Horizont, které uvádějí především literaturu popularizační. Vedle běžné ediční činnosti vydává řada institucí účelové texty, obsahující závěrečné zprávy o výzkumných úkolech a studijní podklady.

Rozsah i tématické zaměření publikační činnosti v oboru psychologie ukazuje přehled knižní psychologické produkce za léta 1972, 1973 a 1974, který je uveden v příloze (viz přílohy 4,5,6).

Celkově je rozsah publikační činnosti v oboru psychologie setrvalý, avšak nepříliš značný. Roční průměr se pohybuje mezi 20 - 25 tituly, z toho je 4 - 6 překladů.

Obsahová charakteristika publikační činnosti v oboru psychologie poskytuje následující obraz. V oblasti teoretického psychologického poznání bylo publikováno ročně 35 - 40% titulů, v oblasti užití psychologie v praxi 30 - 35% titulů, popularizačních publikací bylo vydáváno 15 - 20% titulů, učebních textů pro neppsychology 5 - 10% titulů (učební pomůcky pro výuku psychologů jsou obsaženy v prvních

dvou skupinách). Toto celkové rozložení je nutno pokládat za přiměřené. Jisté nedostatky je však možné vydělit při hlubší tématické charakteristice publikační činnosti. Především dosud nebyla věnována soustavná pozornost propracovávání metodologických základů psychologie ani vývoji marxistické psychologie. Málo je zastoupena tematika sociální psychologie a psychofyziologie.

Při ideologickém hodnocení je možno uvést, že publikace se opírají o principy marxistické psychologie, málokdy se však objevuje snaha o soustavnější kritickou analýzu soudobé buržoazní psychologie.

Autorské záměry se dosud převážně orientovaly na propracovávání dílčích problémů a námětů. Rozvoj psychologické vědy takovéto práce vyžaduje. Zároveň však je nutno usilovat o souborná syntetická shrnutí. Práce tohoto druhu jsou zatím málo přesné.

Současný rozvoj vědy a užití vědeckých poznatků ve společenské praxi předpokládá týmovou a interdisciplinární práci. Tato potřeba se v publikační činnosti odráží málo uspokojivě. Převážná většina publikací (více než 80%) se neopírá o kolektivní spolupráci, ale je dílem jednoho autora. Interdisciplinární tematika se zatím objevuje pouze vyjíměčně.

Závažné je rovněž zařazení autorů. Většinu publikací připravili pracovníci kateder psychologie na různých vysokých školách (45%), dále pracovníci psychologických pracovišť základního výzkumu (25%), dále pracovníci různých resortních výzkumných a školících institucí (20%) a konečně pracovníci z praxe (10%).

Takovéto rozložení je v podstatě přiměřené, odpovídá funkčnímu zařazení psychologů i početnímu zastoupení. Nepříznivou skutečností však je to, že někteří naši přední psychologové mají malou publikační činnost.

Při celkovém hodnocení přínosu publikační činnosti v psychologii za uplynulá léta je možno zdůraznit, že došlo k dalšímu růstu celistvosti psychologického poznatkového systému, a to jak v oblasti psychologické teorie, tak i při využívání psychologie na různých úsecích společenské praxe. Tento proces však není rovnoměrný, některé oblasti psychologické teorie i praxe nejsou dosud v publikační činnosti dostatečně zvládnuty. Jedná se zejména o metodologickou problematiku marxistické psychologie, obecné problémy užití psychologie v socialistické společnosti, tematiku sociální psychologie a psychologie osobnosti z hlediska teoretického a praktického, využití psychologie v cyklické přípravě řídicích pracovníků. Zvýšenou pozornost vyžaduje rovněž využívání psychologie při řešení interdisciplinárních problémů.

Na základě hodnocení publikační činnosti v psychologii za léta 1972 - 1974 je možno formulovat tyto závěry a doporučení:

- 1) Z hlediska rozsahu i obsahu je možno hodnotit publikační činnost v tomto období příznivě. Byly vydávány tituly odpovídající odborné a ideové úrovni, které příznivě ovlivnily stavbu psychologické vědy i využití psychologických poznatků v různých oblastech psychologické praxe.
- 2) V publikační činnosti se ukazují jisté mezery, které vyžadují, aby vědecké kolegium pedagogiky a psychologie ČSAV i ediční rada MŠ věnovalo průběžnou pozornost tematické orientaci publikačních záměrů. Východiskem k tomu by mohlo být vypracování přehledu tematických priorit, které by měly být přednostně publikačně zvládnuty.
- 3) Závažným problémem je týmovost a interdisciplinární orientace publikační činnosti. Bylo by žádoucí, aby kolegium z tohoto hlediska projednalo opatření, která by podnítila zájem jednotlivců i pracovišť o publikační záměry tohoto druhu.

4) Intenzita publikační činnosti v psychologii je v posledních letech v podstatě setrvalá. Perspektivně by takový stav mohl znamenat stagnaci oboru. Bylo by žádoucí, aby kolegium pověřilo ediční komisi zpracováním takového plánu práce, který by v první řadě usiloval o aktivní ovlivňování a rozšiřování edičních záležitostí jednotlivých nakladatelských podniků. Zároveň by bylo užitečné prosazovat vytvoření několika psychologických edicí (zejména v nakladatelství Academia, SPN a Práce).

Praha, 15.1.1975

Příloha:

knižní práce
z psychologie
v roce 1972,
1973 a 1974

Zpracovali:

doc.dr.Jiří Růžička, CSc
dr.Miluše Sedláková, CSc
dr.Jiří Štikar, CSc

Příloha 4

Knižní práce z psychologie, vydané v roce 1972 v ČSR.

- Bertalanffy, L.V.: Člověk-robot a myšlení. (Překlad z angličtiny). Svoboda.
- Drvota, S.: Úzkost a strach. Avicenum.
- Gehlen, A.: Duch ve světě techniky. (Překlad z němčiny). Svoboda.
- Hárdi, I.: Psychologie péče o nemocného. (Překlad z maďarštiny). Avicenum.
- Hoskovec, F., Pour, J., Štikar, J.: Výcvik řidičů a psychologie. NDS.
- Hyhlík, F.: Kapitoly z rétoriky. (Překlad z češtiny). Obzor.
- Kerlinger, F.N.: Základy výzkumu chování. (Překlad z angličtiny). Academia.
- Khol, J.: Řízení k vyšší výkonnosti. Institut řízení.
- Kratochvíl, S.: Podstata hypnózy a spánek. Academia.
- Linhart, J.: Proces a struktura lidského učení. Academia.
- Madsen, K.B.: Teorie motivace. (Překlad z angličtiny). Academia.
- Matějček, Z.: Vývojové poruchy čtení. SPN.
- Ponomarjev, J.A.: Duševní život a intuice. (Překlad z ruštiny). Orbis.
- Prehlik, M.: Úvod do normální psychologické gerontologie. Výzkumný ústav sociálního zabezpečení.
- Příhoda, V.: Ontogeneze lidské psychiky. I. SPN.
- Říha, A.: Umí se vaše dítě učit? SPN.
- Syřišřtová, E. a kol.: Normalita osobnosti. Avicenum.

Příloha 5

Knižní práce z psychologie, vydané v roce 1973 v ČSR.

- Bureš, Z.: Psychologie práce a její užití. Práce.
- Adcock, C.J.: Základy psychologie. Orbis (překlad z angličtiny).
- Drvota, S.: Osobnost a tvorba. Avicenum.
- Grušin, B.A.: Veřejné mínění a jeho výzkum. Svoboda (překlad z ruštiny).
- Holus, Z.: Psychologické problémy socializace osobnosti. SPN.
- Homola, M.: Motivace lidského chování. SPN.
- Hoskovec, J., Štikar, J.: Psychologické kompendium pro pracovníky v silniční dopravě. Nakladatelství dopravy a spojů.
- Hoskovec, J., Štikar, J., Pour, J.: Výcvik na autocvičisti. Nakladatelství dopravy a spojů.
- Hyhlík, F., Nakonečný, M.: Malé encyklopedie současné psychologie. SPN.
- Charvát, J.: Život, adaptace a stress. Avicenum.
- Kučera, J.: Pracovitost, pracovní morálka a iniciativa. Práce.
- Lejtes, N.S.: Rozumové schopnosti a věk. SPN (překlad z ruštiny).
- Lurija, A.R.: Malá knížka o velké paměti. SPN (překlad z ruštiny).
- Průcha, J.: Sovětská psycholingvistika a některé její pedagogické aplikace. Academia.
- Psychologie 3. Sborník, SPN.
- Růžička, J., Matoušek, O., Hladký, A.: Člověk a práce. Svoboda.
- Říčan, P.: Psychologie osobnosti. Orbis.
- Stavěl, J.: Antická psychologie. SPN.
- Šípová, I.; Mellan, J.: Mladé manželství. Avicenum.
- Teyschl, O., Brunecký, Z.: Duševní vývoj a výchova dítěte. Orbis.
- Uledov, A.V.: Struktura společenského vědomí. Svoboda (překlad z ruštiny).
- Vaněk, J.: K biologickým a psychologickým zřetelům výchovy. SPN.
- Volný, J. a kol.: Psychologie pro internátní střední školy pro pracující. SPN.

Příloha 6

Knižní práce z psychologie, vydané v roce 1974 v ČSR

(seznam není úplný)

Ideologické problémy rozvoje marxistické pedagogiky a psychologie v ČSSR. SPN.

Klindová, L. Bronišová, E., Kollárik, K.,: Pedagogická psychologie. SPN

Klindová, L., Rybářová, E.: Vývojová psychologie. SPN.

Příbram, J.: O biologii učení. Academia (překlad z angličtiny).

Příhoda, V.: Ontogeneze lidské psychiky II. SPN. II. vydání

Příhoda, V.: Ontogeneze lidské psychiky IV. SPN.

Puškin, V.N.: Psychologie a kybernetika. SPN.

Štefanovič, J.: Psychologie pro gymnazia a pedagogické školy.
SPN.